

Gondolatok az Acta Medicinae et Sociologica megjelenése alkalmából

A folyóiratoknak, a többé-kevésbé rendszeren megjelenő, tudományos eredményekről szóló beszámolókat közlő nyomtatványoknak századokon keresztül fontos szerepe volt az európai és ezzel együtt az egyetemes tudomány történetében.

Ha ezt a történetet végigtekintjük, fontos állomásokat, „mérőköveket” vehetünk észre, állapíthatunk meg az európai tudomány fejlődésében. Ilyen mindek előtt az egyetemek alapítása a második évezred kezdetén (Bologna - 1088, majd Párizs, Oxford, Cambridge, még később Prága, Krakkó, Bécs, Pécs), és egyáltalán az egyetemi rendszer és szellem meghonosodása. A következő jelentős lépés a tudományos akadémiák alapítása első sorban a XVII. században és az azt követő századokban (Accademia dei Lincei, Róma - 1603, majd a Royal Society, Academia Leopoldina és i.t., valamint a Magyar Tudományos Akadémia -1825). Láthatjuk tehát, hogy az első akadémiák megalakulása a modern természettudományok születésével esik egybe.

Ugyanabban az évszázadban, amikor az akadémiák létrejöttek, indult meg az első tudományos folyóiratok kiadása is (az elsők: Journal des Savants („Tudósok Lapja”), Párizs - 1665; Philosophical Transactions, London - 1665; Magyarországon az első a Magyar Múzeum - 1788), amelyet szintén fontos momentumnak kell tekintenünk a tudomány történetében, a tudomány „intézményesülésében”. Megjegyezzük: ahogy az egyetemek és a tudományos akadémiák, a tudományos folyóiratok is az európai kultúra egyedülálló alkotásainak tekinthetők, más kultúrákban nem találhatók meg.

Érdemes még megemlíteni, hogy bár a tudományos kutatóintézetek megalapítása is megkezdődik a XVI. században (csillagvizsgálók), de létrehozásuk igazi „virágkora” a XX. század, elsősorban a korszak második fele.

A fenti történet és évszámok arról is beszélnek, hogy a magyar tudományosság - első sorban a török hódoltság miatt - mintegy két évszázaddal elmaradt az európai tudományos fejlődés élvonalától. Ezt csak a XIX. században kezdte behozni, annak is inkább csak a második felében.

Mindez a múlt. De mi a jelentősége a tudományos folyóiratoknak a XXI. század elején, a fénymásolás, az internet, az elektronikus-posta korában. Vannak, akik úgy gondolják, hogy ez utóbbiak mellett a nyomtatott formában kiadott folyóiratok elvesztették jelentőségüket. Nekem más a véleményem. A nyomtatásban megjelent eredménynek nagyobb a tekintélye és elkészítése is nagyobb

gondosságot igényel, nagyobb felelősséggel jár. Ezért megvan a helye és jelentősége a legújabb technika által kínált új lehetőségek mellett is. Szeretném viszont kiemelni, hogy *fontos a folyóirat cikkeinek a nyelve és a terjesztése, hogy az eredmények valóban a tudományos világ képviselőihez ténylegesen eljussanak*, annak közvéleményét alakíthassák, ne pedig rejtve maradjanak. Ehhez fel lehet és fel is kell használni a nyomtatott és az elektronikus közlés kombinációja által biztosított lehetőséget is.

Ezekkel a gondolatokkal kívánok eredményes munkát az Acta Medicinae et Sociologica elindítóinak, szerkesztőinek és kívánom, hogy az új folyóirat számos jelentős eredmény megjelenésére adjon alkalmat az elkövetkező évek során.

Berényi Dénes
akadémikus